

Οι κακατόχες οι «Αλυσίδες» αρχίζανε στ' αληθινά να σκουριάσουν, όπως έγραψε κι ο χαριτωμένος κ. Πώπ. Ο Οικονόμος, βλέποντας το άπρωχώρητο, αρχίνησε τις παραστάσεις του στο Δημοτικό θέατρο με μιὰ εγγλέζικη κωμωδία και οι «Αθηναί» βρήκαν την περιστασιακή να γράψουν ένα άρθρο κακοηθέστατο (9).

6) ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ ΤΩΝ ΜΑΛΛΙΑΡΩΝ

Οι κάτοικοι της πρωτεύουσας, όσοι εξήλθον χθές ένωρίς από τις οικίας των, θα έβλεπον κάθρα και άμάξας φορτωμένας κιβώτια να σταματῶσιν έξωθεν του Δημοτικού Θεάτρου και ν' αποβιβάζωσι τις άποσκευάς ταύτας. Πολλοί ενόμισαν ότι άλλος πάλιν ταχυδακτυλουργός ενόσκηρεν εις το Δημοτικόν Θεάτρον. Άλλ' ο γεαρός κ. Γακωβίδης, υἱός του διευθυντοῦ της Έθνικής Πινακοθήκης, συνοδεύων ως έφοδιοπομπός τις άποσκευάς, έβιθε τις άναγκαίας εξηγήσεις. Ο θίασος του κ. Οικονόμου, μετακομίζετο από το θέατρον της οικίας Ρικάκη εις το όποιον δέν είχε προφθόσει να δώση παράστασιν, εις το Δημοτικόν Θεάτρον, φιλιζέρον στέγην πάσης πιάνης καλλιτεχνίας.

Διά το θέατρον και τον θίασον Οικονόμου ενγνώσθησαν περίεργα πράγματα, τα όποια αναγράφωμεν υπό πᾶσαν επιφύλαξιν.

Ως γνωστόν ο κ. Οικονόμος ανέλαβε να καταρίσθαι θίασον, διή τοῦ όποιου θα έγινοντο τα έργαίνα του μικροῦ θεατροῦ της οικίας Ρικάκη, τοῦ όποιου ιδιοκτήτης εἶνε ο κ. Ζέπος. Ο Ιδιοκτήτης επέβαλεν εις τον κ. Οικονόμου να κατασκευάσῃ ἐξ ἰδίων του τα καθίσματα και να κάμῃ άλλα τινα μικρά έξοδα. Άλλ' ο θιασάρχης δέν κατόρθωσε να συγκεντρώσῃ το απαιτούμενον ποσόν. μολοντί κατήχησε τον θιασόν του από νέους ως ἐπί το πλείστον και πρώτην φοράν ανερχομένους την σκηνήν.

Εἰς αὐτό το σημῖον εὑρίσκοιτο τα πράγματα, οἱε παρασιτάσθαι ως από μηχανῆς Θεός ο κ. Πάλλης ο γνωστότατος μεταφραστής της «Αἰόδας» και συγγραφεύς της «Ιστορίας της Ρωμοσύνης» και ἐδήλωσεν ότι αὐτός καταθέτει χρήματα ὑπό τον ὄρον τοῦ Θεάτρου να ἀνοίξῃ τις πύλας του εις την μαλλιάρην φιλολογίαν. Ο κ. Οικονόμος ἐδέχθη, ἀλλή ο κ. Ζέπος δυσπιστῶν πρὸς την δύναμιν των μαλλιῶν, τα όποια δέν εἶνε του Σαμψόν, υπεχρέωσε τον κ. Οικονόμου να θέσῃ το ὄνομά του εις το θέατρον και ν' ἀναλάβῃ αὐτός ὅλην την εὐθύνην.

Και εἶνε γνωστόν ότι ὡς πρώτον ἔργον τοῦ δραματολόγου ηἰκομάσθη το δράμα «Αλυσίδες» του κ. Λογγάρη. Ο ον γνωρίζον την θεατρικὴν μας φιλολογίαν ἤρχισαν να κάμνουν ὑποθέσεις περὶ του νέου αὐτοῦ δραματικοῦ ἀστέρου, ἀγνωστοῦ εις ὄλους. Άλλ' ἐπὶ τέλους ἡ φρεσὸνυμία δέν ἐτηρήθη ἐπὶ πολὺ και ἐγνωσθη ότι ὑπό το φρεσὸνυμιον Λογγάρη κρέπεται ο γνωστός Ιατρός κ. Τάκης Ταγκόπουλος.

Ἐνθ' ὅμως ἀνεμῖνοντο αἱ «Αλυσίδες» με την παιδείην ότι ἀφοῦ ἦσαν ἀλυσίδες θα ἔκαμναν κρότον, αἴφνης ἀνηγγέθη πρῶτον ότι ο θίασος Οικονόμου ἐγκαταλείπει το θεατροῖδιον της ὁδοῦ Προαστείου και δευτερον ότι ο θίασος Οικο-

Το άρθρο των «Αθηναί» καθώς και μιὰ ἐξυπνάδα νερούλιασμένη της «Εστίας», πού πρώτη δά φανέρωσε στον κόσμο πως οι «Αλυσίδες» είναι του Ταγκόπουλου, αναγκάσανε το Σταθόπουλο να γράψει ένα δυνατό άρθρο στην «Ακρόπολη» και μένα να δημοσιέψω στην ἴδια φημερίδα ένα ανοιχτό γράμμα(7). Οι «Αλυσίδες» θα παιζόντουσαν πᾶ κι ο Οικονόμος, ξεφρενιασμένος ἀπ' αὐτή την ἀτιμη πολεμική πού τοῦ γινόντανε, ἔβρισε την παράσταση βιαστικά βιαστικά, για την Τρίτη, 27 του Νοέβρη. Τη Δευτέρα βράδι τάποράσισε, την Τρίτη μεσημέρι κολληθήκανε τα προγράμματα και την Τρίτη βράδι ἔγινε ἡ παράσταση, ἀνάμεσα σε δυο φωτιές, στοῦς Πριγκηπικούς γάμους και στοῦς φοιτητάδες, ποῦχανε σηκώσει μπαϊράκι: πάλι κείνες τις μέρες και ζητούσανε να καταργηθῆ ἡ Γυμναστική.

Μόλις κολληθήκανε τα προγράμματα, οι φοιτητάδες το πήραν ἀμέσως μυρουδιά. Ὅπως εἶτανε μαζωμένοι και ἑξαγκωμένοι στα Προπόλαια του Πανεπιστήμιου, ἀνάμεσα στ' ἄλλα «φλέγοντα» ζητήματά τους μνημονέψανε και τις «Αλυσίδες» (8) κι

νόμου ἐγκαταλείπει τις «Αλυσίδες» και δίδει ἀντ' αὐτῶν μιαν Ἀγγλικὴν κωμῳδίαν.

Ἐδῶ σταματῶσιν αἱ πληροφορίες μας. Τί ἐμεσολάβησε και προκάλεσε τις δυο ἐγκαταλείψεις εἶνε ἀγνωστον Ὅπως δῆλοι ὁλιβρωτάτης εἶνε ἡ ἐγκαταλείψεις των «Αλυσίδων», αἱ όποιαι ἐπάρχει κίνδυνος και να σκουριάσουν.

(Κοίταξε «Αθηναί» 25 του Νοέβρη 1907, σελ. 1, στήλ. 4).

7) Το άρθρο τοῦ Σταθόπουλου, καθώς και το γράμμα μου, θᾶν τα τυπῶσω στο κατοικινὸ κεφάλαιο «Οι Αλυσίδες στον τύπο».

8) «ΟΙ ΑΛΥΣΙΔΕΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ. Τότε εἰς ἐκ των φοιτητῶν της Νομικῆς λαμβάνει τον λόγον και λέγει ότι ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ της συγκεντρώσεώς των ταύτης ἔχει νᾶνακοινώσῃ κάτι σοβαρόν εις τοὺς συναδέλφους του σχετιζόμενον με την μαλλιάρην γλῶσσαν, ἡ όποια ἤρχισε και πάλιν ἐξάπλωμένη ἐπικινδύνως κατὰ τρέπον ἡμετέστημον (9). Ο φοιτητής ἀνεκοινῶσεν ότι πρόκειται νᾶναβιβασθῆ ἐπὶ της σκηνῆς ἐνός θεάτρου νέον ἔργον συγγραφείως ἐκ των προμᾶχων τοῦ μαλλιαρισμοῦ.

«Οι φοιτηταὶ ἀπεδοκίμασαν προκαταβολικῶς το ἔργον με την ἴδαν ότι ἦτο γραμμένον εις μαλλιάρην, ἐπεφύλαχθησαν δὲ να λάβουν μιαν οἰανδήποτε ἀπόφασιν μέχρις οἱτου πεισοδοῦν περὶ τοῦ μαλλιαρῶς ἡ μὴ τοῦ ἔργου και ἦν πρόκηται να καθιερωθῆ ἐκ νέου ἡ ἄθλια αὐτῇ γλῶσσο εις το θέατρον.

«Τινὲς των συνελθόντων φοιτητῶν ἀπεράσισαν να παρασταῖσι χθὲς την ἑσπέραν και παρακολουθήσωσι το ἔργον του το ἵνα εἶ ἴδια ἀντιλήψωσιν οχηματίσωσι γνώμην.

«Εἶναι για δόσιμο, ἐφ' ὠνάξαν τότε μερικὴ και οἱ φοιτηταὶ διελέθησαν ἡσυχῶς» (Κοίταξε «Σκρίπ» 28 του Νοέβρη 1907, σελ. 2, στήλ. 6).

ἀποφασίσανε να πάνε μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς το βράδι στο θέατρο και νᾶν τις δοῦν, ἐναεργώντας ἔτσι ένα εἶδος Τούρκικη λογοκρισία. Και πήγαν το βράδι στο θέατρο και τις εἶδαν και τις καταχεροκρότησαν ἀπο τα θεωρεῖα της τρίτης σειρας και ζήτησανε να βγει ο συγγραφέας στη σκηνή. Κι ο συγγραφέας, καταπουντιασμένος φύλαγε κείνο το βράδι το κρεβάτι του κι ἀντι νᾶν τοῦ βάζουνε δάφνισο σταφάνι στο κεφάλι, τοῦ σταφανώνανε με κούφιας βαντοῦζες τῇ ράχη του.

*

Ἄς εἶναι. Τώρα πᾶ ὅλα τελώσανε. Το θέατρο του Οικονόμου ἐτοιμάστηκε, ἡ σκεπή του ἀλλάχτηκε, και ἡ ἐπιτροπή τοῦ Ἰπουργείου, πού τελευταία το ἐπιθεώρησε, δέν το βρήκε ἐπιμᾶρροπο τούτη τῇ φορά—ἀν κ' ἔνα μέλος (μηχανικός, παρακαλιῶ) της ἐπιτροπῆς γνωμοδότησε πως ἀν πέσει ΤΡΙΑ μέτρα χιόνι στην Ἀθήνα καμὰ φορά (δηλ. ἡ μεταβληθεῖ ἡ Ἀθήνα σε Βόρειο Πόλο) δὲ ἢ μπερᾶσει νᾶν το κρατήσῃ ἡ σκεπή τόσο βάρος!

Ὅπωςδῆποτε ἔσο να πέσει: αὐτό το τρομερὸ χιόνι οἱ Ἀθηναῖοι ἔχουνε κάποιο θέατρο της προκοπῆς πού θᾶν τοῦς ἀποζημιῶναι για το πνευματικὸ γερουκοκομεῖο τοῦ Βασιλικῦ Θεάτρου. Και για να μὴ γίνεῖ αὐτό το θέατρο, εἶδατε πῶσιν, μπερμπαντικῶς ὁλοκάψῃ «Αθήνα 17 του Γεννήου 1908.

Δ. Η. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΙΑ ΠΑΡΕΞΗΓΗΣΗ

Ο «ΝΟΥΜΑΣ» στὰ «Ο,τι θέλετε» του προπερασμένου φύλλου του (ἀριθ. 277, σελ. 8, στήλ. 3) ἔγραψε τὰκόλουθα :

«Εἶδαμε με χαρὰ μας τα τελευταία «Παναθήνια» γραμμένα ὅλα πέρα πέρα (ἐξὸν ἀπο την κριτικὴ του φίλου Νίκου Βέν κ' ἔνα δυο ἄλλα ἀκόμα ἡθρορα) στη δημοτικὴ. Νᾶ λοιπόν πού διγὰ διγὰ και τα «Παναθήνια προδεχώρησαν στο κόμμα πού ο φίλος μας και συνεργάτης τους Ξενοπούλος ἑακολοθεῖ νᾶν το βρίζε στις ἡμερίδες: μαλλιαρῶ».

Τὰ «Παναθήνια», ἀπαντώντας σ' αὐτό το φιλικὸ χαιρέτισμα, γράψανε στο τελευταῖο φυλλάδιον (τεύχος 175, σελ. 222, στήλ. 1) τὰκόλουθα :

«Ο Νουμάς ἔγραψε ότι τα «Παναθήνια» προσεχώρησαν εις το κόμμα. Μᾶ, ποῖο κόμμα; Το κόμμα του Νουμά; Ἄς ἰδουχάσῃ. Δέν ὑπάρχει τέτοιος φῶδος. Τὰ «Παναθήνια» ἀνᾶκουν ἀπο την ἀρχὴν εις το κόμμα της ἀληθινῆς, ὅχι της βεδιασμένης γλῶσσος. Ἐτσι νομίζι μεν. Ἄν ἔχουμε λάθος τοῦ ζητοῦμεν συγγνώμην, ἀλλ' ὡς ἀφῖση κατα μέρος τα

δοῖζει το βαθμὸ της ἀναπτύξεως της κοινωνίας ἐν γενεῖ. (Ἡ ἰδεολογία: φιλοσοφία, θρησκεία, πολιτεύμα, νομοθεσία, τέχνη κλπ. εἶναι μόνο το ἐπικολοδῆμα τοῦ κάθε φορά οικονομικοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος). Ἡ ἀνάπτυξη των μέσων της παραγωγῆς ἐξαρτάται πολὺ, ἐνοεῖται, ἀπο τις ἰδιότητες της φύσεως τριγύρω (ἔδαφος, κλίμα, φυσικὰ προϊόντα κλπ.). Διάφορες γεωγραφικὲς συνθήκες δίνουν διάφορη ἀνάπτυξη των παραγωγικῶν μέσων. Οἱ «κοινωνικὲς σχέσεις» ὅμως ἀναπτυσσόμενες σε μεγάλο βαθμὸ ἀρχίζουν να ἐξασκοῦν πλέον ἀνεξάρτητη ἐπίδραση στον ἄνθρωπο και να ἐπισκιαζουν την ὡς τα τῶρα ἀπίλυτη ἐπίδραση της φύσεως. Ἡ φύση τῶρα ἀρχινᾶ να ἐπίδρᾶ στον ἄνθρωπο ἐμμέσως ἀδιὰ του κοινωνικοῦ περιβάλλοντος. Ο ἄνθρωπος ἀφοῦ τῇ δάμασε με την τελειοποίηση των εργαλείων του (=παραγωγικῶν μέσων) ἀπαλλάχτηκε σχεδὸν ἀπο την τυφλή, μοιραία ἐξάρτησή του ἀπ' αὐτή, σύγχρονα ὅμως ἄρχισε να ὑποτάσσεται σε νέα δουλειά, πού τοῦ τῇ γέννησαν ἀκριβῶς αὐτὰ τα τελειοποιηθέντα παραγωγικὰ του μέσα: στην κοινωνικὴ δουλειά, στην τυφλή οικονομικὴ δουλειά. Τὴν ἀλλοτινὴ λοιπόν μοιραία φυσικὴ ἀνάγκη τῇ διαδέχτηκε τῶρα ἡ μοιραία οικονομικὴ ἀνάγκη. Ο ἄνθρωπος ἔγινε δούλος των εργαλείων

του, των παραγωγικῶν του μέσων! Κι ὅσο περισσότερο τελειοποιούνταν αὐτὰ, τόσο περισσότερο μεγάλωνε ἡ οικονομικὴ δουλειά, γιατί οἱ παραγωγικὲς σχέσεις γίνονταν πολυπλοκώτερες, ἐπομένως και ἀπρωσιτότερες σε ὅποιαδῆποτε ἐξέλιξη. Ἡ μοιραία κτή οἰκονομικὴ και κοινωνικὴ δουλειά θὰ ἐξέκολλου θῶσε αἰώνια, ἐν σύγχρονα με την τεχνικὴ και οικονομικὴ ἀνάπτυξη δέν ἀναπτύσσονταν μαζί κι ο ἐγκέφαλος, ἡ ἀντικειμενικὴ ἐπιστημονικότητα, το συνειδητό, ἐπομένως κ' ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου. Ὅλ' αὐτὰ ὑπόσχοιται στον ἄνθρωπο τὴν ἀπελευθέρωσή του ἀπ' τῇ μοιραία οικονομικὴ δουλειά. Ὅπως ἄλλοτε, παλεύοντας με τῇ φύση, πήρε ἀπ' αὐτῇ τα μέσα πρὸς ἀνάπτυξή του, ἐπομένως κι ἀπελευθέρωσή του ἀπο τῇ μοιραία φυσικὴ ἀνάγκη, ἔτσι και τῶρα αὐτό το ἀπαραγωγικὸ και κοινωνικὸ καθεστῶς δδηνεῖ σιγὰ σιγὰ τον ἄνθρωπο στη συνειδηση των αἰτίων της οικονομικῆς του δουλειας. Κι αὐτῇ ἡ συνειδηση μπορεῖ να προετοιμάσῃ την τελειωτικὴ νίκη τοῦ συνειδητοῦ κατὰ της ἀνάγκης. Ἡ ἀντικειμενικὴ ἐπιστημονικὴ σπουδὴ δείχνει στον ἄνθρωπο ποια εἶναι ἡ πηγὴ της δουλειας του, ποια εἶναι ἡ αἰτία της μοιραίας φορᾶς της ζωῆς του. Ἄμα συναισθανθῆ πως ἡ πηγὴ της δουλειας του εἶναι στον ἀναρχικὸ τρόπο

της παραγωγῆς των προϊόντων (ὁ ὅποιος σε 1/100 ἐξασφαλίζει μεγὰλα πλοῦτη και τα 99/100 τα ἀποστερεῖ και ἀπο τα πλέον ἀνεργικώτερα, καταδικάζοντας τα σε κτηνώδη, ἀμαθῆ, ἀσυνειδητῇ, μοιραία ἑπαρῆ), τότε με κοινὴ συνειδηση μπορεῖ να διεργωνώτῃ τον τρόπο της παραγωγῆς των προϊόντων, ὅπως θελήσῃ ὁ ἴδιος πλέον κ' ἐνοεῖται σύμφωνα με το συμφέρον ὅλης της κοινωνίας. Ἐτσι ἡ φυσικὴ τοῦ μοιραίου θὰ πάψῃ και θῆρχισῃ ἡ ἀληθινὴ ἐλευθερία, πού κατάντησε πλέον κ' αὐτῇ ἀνάγκη με τῇ φροῦ της ἐξελίξεως. Ο πρόλογος της ἱστορίας της ἀνθρωπότητας, πού χρῆσιμευσε για να μετατρέψῃ τον ἄνθρωπο ἀπο μοιραῖο ζῶον σ' ἐλεύθερον ἄνθρωπο, θῆρχῃ πλέον παιχθεῖ και θῆρχισῃ τότε ἡ ἀληθινὴ ἱστορία της συνειδητῆς ἀνθρωπότητας.

Ἐτσι περίπου φαντάζονται ο Μαρξ και οἱ ὅπαδοι του την ἐξέλιξη της κοινωνίας. Καθὼς βλέπουμε το μοιραῖο τοῦ Ἐγελ, ο Μαρξ το παραδέχεται ἐν μέρει μόνον. Καθυτο, ἀπο την ἄποψη τοῦ μαρξισμοῦ, ὅλη ἡ ἐκπολιτιστικὴ ἐξέλιξη της κοινωνίας δέν εἶν' ἄλλο τίποτε ἀπο μιὰ ἀκατάπαυτη πᾶλη μεταξὺ μοιραίου και συνειδητοῦ. Ὅσο τα μοιραία στοιχεῖα ὑπερτεροῦν τα συνειδητὰ, ὅπως γίνεται ἀκόμα ὡς τα σήμερα, ἡ φορὰ της κοινωνίας θὰ εἶναι

πυροτεχνήματα. Με αυτά τίποτα δεν κερδίζει, ως είναι βέβαιος. Τού τὸ λέμε συναδελφικώτατα.

Τί νάπαντήσουμε σ' αὐτά; Κάνε καλὸ στοῦ διαόλου τὸ χωριό, λέει μιὰ παροιμία. Αὐτὸ πάθαμε καὶ μεῖς, μὰ δὲν πειράζει. Εἶδαμε μιὰ πρόοδο σημαντικὴ στὰ «Παναθηναϊκὰ», τὴν τελαλήσαμε; ὁπως ἔχουμε καθῆκε νὰ τελαλάμε κάθε πρόοδο, καὶ νὰ πῶς μὰς πλερώνουν. Τὰ «Παναθηναϊκὰ» δηλώνουν πὼς γράφονται στὴ ζωντανὴ γλώσσα. Αὐτὸ λέμε καὶ μεῖς. Βεβαιωμένη γλώσσα καὶ γιὰ μὰς καὶ γιὰ τὰ «Παναθηναϊκὰ» εἶναι ἡ καθαρεύουσα. Νά λοιπὸν καὶ τὸ κόμμα πού τὸ βρίζει μαλλιαρὸ ὁ κ. Ξενόπουλος, τὸ κόμμα δηλ. τῆς ζωντανῆς γλώσσας. Δὲ θέλουν τὰ «Παναθηναϊκὰ» νὰ παραδεχτοῦν πὼς «προσεχώρησαν» σ' αὐτὸ τὸ κόμμα; Σειδύμαστε τὸν ἐγωϊσμὸ τους καὶ δηλώνουμε πὼς ὁ «Νουμάς» ἀπροσεχώρησε στὸ κόμμα πού ἀντιπροσωπεύουν τὰ «Παναθηναϊκὰ». Ἄς δώσουμε λοιπὸν τὰ χεῖριά μας ὡς ξακολουθήσουμε ἀδερφομένοι τὸν κοινὸν ἀγῶνα μας. Τέτιοι παιδιᾶτικοὶ ἐγωϊσμοὶ δὲν ταιριάζουνε σὲ σοβαροὺς ἀγῶνες.

ΚΑΙ ΠΑΛΕ Ο ΓΕΡΑΓΩΤΗΣ

Φίλε «Νομᾶ»,

Σ' εὐχαριστῶ πολὺ γιὰ τὴν καλωσύνη σου πού πέρχες στὸ φύλλο σου (11 τοῦ Νοεβρῆ) τὸ «Ἰλωσσικὸ Παζάρι». Εἶδα ὅμως καὶ τὴ σημείωση πού γράφεις, πὼς «σὲ ὅλα ἔχω δίκιο ἐξὸν ἑνός». Καὶ ἀπ' αὐτὴ τὴ σημείωσή σου θ' ἀρχίσουμε σὰν καλοὶ φίλοι, χωρὶς νὰ ἔχουμε συμφέρο τῆς τσίπης, νὰ συζητήσουμε τὸ πρῶμα. Συμφέρο τῆς τσίπης λέγω, γιατί ὅσοι ἀπὸ τοὺς σχολαστικὸς γράφουν καὶ κατηγοροῦν τοὺς δημοτικιστάδες, τὸ κάμνουν ἀπὸ συμφέρο τῆς τσίπης τους, γιατί γνωρίζουν πὼς σὰ χάσουν τὰ εἶημι, εἶης, εἶη, τὰ ἀπαρέμφοτα καὶ τίς μετοχές τους, θὰ πεθάνουν ἀπὸ τὴν πείνα. Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς δὲν εἶναι ἄξιοι ν' ἀγοράσουνε μὴδὲ ἕνα πακέτο καπνὸ. Ἄλλη ἀπόδειξη πὼς ὅσοι κατηγοροῦν τοὺς δημοτικιστάδες γράφουν ἀπὸ συμφέρο εἶναι πού μινάγα οἱ δάσκαλοι τὸ κάνουν, καὶ δὲ βρέθηκε κα

μοιραία. Καὶ τὸ μοιραίο θὰ πάψη τότε, ὅταν, ἂν ὄχι ὅλη ἡ κοινωνία, τουλάχιστο τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ἀποκτῆσει συνειδητὴ τῶν αἰτίων τῆς μοιραίας ὀικονομικῆς δουλείας. Ἀπ' αὐτὸ γίνεται καταφανὲς καὶ τὸ καθῆκεν κάθε συνειδητοῦ μέλου; τῆς κοινωνίας: νὰ φωτίση καὶ νὰ διαδώσῃ καὶ στοὺς ἄλλους αὐτὴ τὴν ἀντικειμενικὴ ἀλήθεια. Καὶ τὴν ἀλήθεια αὐτὴ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς κοινωνίας θὰ τὴ δεχθῆ μ' εὐχαρίστηση, γιατί συμπίπτει μὲ τὰ συμφέροντά του, ἀφοῦ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς κοινωνίας ὑποφέρει ἀπὸ τὴν ὀικονομικὴ δουλεία. Πρόκειται μόνο τὸ ἀσυνειδητὸ νὰ μετατραπῆ, νὰ νουθεθῆ σὲ συνειδητό. Ἀπὸ δῶ φαίνεται τί σπουδαία σημασία δίνει ὁ μαρξισμὸς στὴν ἀνάπτυξη. Κανένα ἄλλο φιλοσοφικὸ σύστημα δὲν τὴν ἐκτιμᾷ τόσο πολὺ, ὅπως αὐτός. Ὅλη τὴ δράση του τὴ στηρίζει στὴν ἀνάπτυξη τοῦ λαοῦ, τοῦ πλήθους. Γιατί ἀνάπτυξη γι' αὐτὸν θὰ πῆ: ἀλλαγὴ τοῦ ἀσυνειδητοῦ σὲ συνειδητό, τοῦ μοιραίου σὲ ἐλεύθερο! Γιὰ τὸ μαρξισμὸ λοιπὸν ἡ ἀνάπτυξη εἶναι ὠρισμένος καὶ συνειδητὸς σκοπός! Καὶ τέτιο ἰδεολογικὸ, ἐκπολιτιστικὸ σύστημα τολμοῦν οἱ ἀντίπαλοί του νὰ τὸνομάσουν ὀπισθοδρομικὸ, ὀλιστικὸ, καταστρεπτικὸ τοῦ πολιτισμοῦ!

Ναί, ἡ ἀνάπτυξη τοῦ λαοῦ, τοῦ πλήθους εἶναι, ἀπὸ τὴν ἀποψη τοῦ μαρξισμοῦ, ἡ μόνη προοδευτικὴ, ἐκπολιτιστικὴ δράση τῶν εἰλικρινῶν, εὐγενῶν, συνειδητῶν μελῶν τῆς κοινωνίας. Κι αὐτὴ ἡ δράση, πού συμπίπτει μὲ τὴν ἀντικειμενικὴ ἐξέλιξη, εἶναι ἡ μόνη πού μπορεῖ νὰ ἔχη ἐπιτυχία, ὑποδοθηθῶντας τὴν ἐξέλιξη. Κάθε ἄλλη ἀντίληψη τοῦ κοινωνικοῦ

καθεστῶτος, ἰδέες γιὰ τὴν κοινωνικὴ πρόοδο κ.τ.τ. ἔχουν ὑποκειμενικὸ μόνον χαρακτήρα, γιατί δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα ἀντικειμενικῆς ἐπιστημονικῆς σπουδῆς πὼς ἐξελλίσσεται ἡ κοινωνία, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἀσυνειδητὴ ἀντανάκλαση τῶν καθὲ φορά κοινωνικῶν συνθηκῶν, ὀικονομικῶν καὶ ἰδεολογικῶν, μέσα στίς ὁποῖες ἐμεγάλωσαν καὶ ὑπνωτίσθηκαν οἱ καθὲ φορά ὑπέραρχοί των. Πολλοὶ δὲν μποροῦν ἢ δὲ θέλουν νὰ βγοῦν ἀπ' αὐτὴ τὴν ἰδέα τῆς τάξεώς τους ἀπὸ συμφέρον, ἄλλοι γιατί τοὺς εἶν' ἀδύνατο ν' ἀπαλλαγθοῦν ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἐστικὰ, νομιζόντάς τα ἀπόλυτα, ἀληθινὰ, ἀγαπητὰ καὶ ἱκανὰ νὰ θερμάνουν τὴν καρδιά καὶ τὴ φωνή τους καὶ τέλος ἄλλοι, οἱ περισσότεροι, ἀπὸ ἀμάθεια ἐπαναλαμβάνουν ἀσυνειδητὰ ξένα ἰδεώδη, μὲ τὰ ὁποῖα τοὺς ὑπνωτίζει τὸ καθὲ φορά ἐπίσημο καθεστῶς.

Ἰποκειμενικὸς λοιπὸν μπορεῖ νὰ ὑπάρχουν ὁποιοδήποτε παραστάσεις κ' ἰδέες περὶ προόδου, ἀνάλογα μὲ τὴν κοινωνικὴ θέση, τὴν ψυχολογία, τὰ ἐστικὰ καὶ τὴν ἰδιοσυγκρασία καθενός, ἀντικειμενικῶς ὅμως μόνον ἡ ἐξέλιξη ὑφίσταται, ἡ ὁποία μένει ἡ ἴδια γιὰ ὅλους, γιατί δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ κανένα, ἔχει δικούς της αἰθερέμους νόμους, πού σιγὰ σιγὰ ὁδηγοῦν τὴν κοινωνία ἀπὸ τὴ μοιραία στὴν ἐλεύθερη κατάστασή της. Κι αὐτοὺς τοὺς νόμους μόνον ἀντικειμενικὰ μποροῦμε νὰ τοὺς σπουδάσουμε καὶ τὸ πολὺ πολὺ νὰ τοὺς ὑποδοηθῶμε. Ὅλα τᾶλλα ἀνατρέπονται καὶ κατασυντρίβονται ἀπὸ τὴ σιδερένια φορὰ τῆς ἐξέλιξεως.

Βερολίνο

Γ. ΣΚΛΗΡΟΣ

παρακαλῶ, νὰ τὸ διαβάτω». Νά, εἶναι ἐκεينوῦ πού μιὰ φορὰ τοῦ βλαστημοῦσε τὸνομα, εἶπε ὁ γιατρός. Κι ἀπ' αὐτοῦ ἀρχίσε κουβέντα πολὺ μακρινή. Κι αὐτὸς πού μιὰ φορὰ βλαστημοῦσε, δὲν ντράπηκε νὰ πῆ πὼς σὰ γράφουν ὅλοι σὰν τὸν Ἑρταλιώτη δὲν ἔχουμε νὰ ποῦμε τίποτα! Καί, μὰ τὸ Θεό, δὲν ἔχει ἄδικο. Μήπως κάμποσοι ἀπὸ τοὺς δημοτικιστάδες δὲ γράφουν κατὰ ξερᾶσματα πού δὲν τὰ τρώγουνε μήτε οἱ σκύλοι μήτε οἱ γάτες; Ἄν οἱ σχολαστικοὶ θέλουνε κρέμασμα, αὐτοὶ θέλουνε παλούκωμα.

Στὸ φύλλο τοῦ «Ταχυδρόμου» τῆς Πόλης (24 Νοεβρῆ) ἔχει ἕνα ποιηματάκι τοῦ Α. Πάλλη«Μῦλος», ἀληθινὸ τριανταφυλλάκι. Σὰ γράφουν ὅλοι ἔτσι καὶ σὲ τέτοια γλώσσα, ποῖος μπορεῖ νὰ πῆ τίποτα γιὰ τοὺς δημοτικιστάδες;

Γιὰ τὸ «κουμπάρι» πού κάνετε πὼς φωνάζετε πὼς δὲν τὸ θέλετε, θὰ στρώσετε σιγὰ σιγὰ, γιατί μιὰ φορὰ εἶτανε ἕνας πού τραβοῦσε ἡ καρδιά του τὴν κουμπάρα του, καὶ σκότωνε τὸ νοῦ του πὼς νὰ τῆς τὸ πῆ. Μιὰ μέρη λοιπὸν ἔφερε ἀράδα στὴν κουβέντα καὶ τῆς λέει: Δὲν ξέρεις, κουμπάρα, πόσο ὑποφέρνω. Τραβᾷ ἡ καρδιά μου τὴν Τάδε, καὶ δὲν ξέρω πὼς νὰ τῆς τὸ πῶ. Εὐκόλο πρᾶμα, λέει ἡ κουμπάρα. Σὰν ἀρχίσετε κουβέντα, τῆς τὸ λές ἴσια καὶ πέρα. Καὶ σὰ δῆς πὼς κάνει πὼς δὲν καταλαβαίνει, κόψε τὴν ἐλπίδα. Σὰ δῆς ὅμως πὼς ἀψυφώνηζε, ἡ δουλειὰ εἶναι τελειωμένη. Ὁ κουμπάρος σὰν ἔκουσε τὴ συμβουλὴ τῆς κουμπάρας, ἔκαμε [πὼς συλλογίζεται λιγάκι. Ὑστερα λέει τῆς κουμπάρας. Ἄκουσε' κουμπάρα, ξέρεις τί σκέφτηκα; Ἄντις νὰ χτυπῶ τὰ μούτρα μου στὴ μιὰ καὶ στὴν ἄλλη, δὲν εἶναι καλλίτερα... μὰζι; Τότες ἡ κουμπάρα ἔδωκε τίς πιὸ μεγάλες φωνὲς πού μπορεῖ νὰ ξεφωνίσῃ γυναικίκα. Ὁ κατεργάρας ὁ κουμπάρος ὅμως δὲν τᾶχασε, παρὰ μὲ χαμόγελο τῆς λέει: Βλέπω καὶ φωνάζεις παραπολύ, καὶ ἡ δουλειὰ μου εἶναι τελειωμένη. Ἄρχισαν τότες κ' οἱ δύο τουστὰ γέλια! Τώρα κ' ἐσεῖς βλέπω νὰ φωνάζετε, κ' ἡ δουλειὰ θὰ τελειώσῃ, γιατί δὲν πιστεύω νὰ μὴν ἔχετε τὴν ζουπνάδα καὶ τὴν ὑπομονὴ τοῦ κουμπάρου.

Μιτιλήρη,

ΓΕΡΑΓΩΤΗΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Στὴν «Ἐστία» τῆς περασμένης Τρίτης (ἀριθ. 5.018, σελ. 1, στὴλ. 6) ὁ Σταθόπουλος τὰ βρίζει πάλι μὲ τὴ δημοτικὴ γλώσσα καὶ παραπονιέται πὼς ὅπως γράφεται σήμερὰ ἡ δημοτικὴ δὲν μπορεῖ νὰ τὴν καταλάβει. Διαβίζω, λέει, τὸν Ἐρμονά σας καὶ δὲν καταλαβαίνω τίποτα. Μὰ ποῖος τοῦ φταίει γι' αὐτό;

— Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς αὐτὰ δὲν τὰ λέει ὁ Σταθόπουλος μὰ ἡ «Ἐστία», γιατί ὁ Σταθόπουλος ὅταν εἶτανε στὴν «Ἀκρόπολη» μιλοῦσε φρονιμώτερα.

— Ὁ κ. Κακίτσος Καμπάνης, σὲ φωτεινότετο ἄρθρο του, πού δημοσιεύτηκε στὴν «Ἀστρατὴ», μὰς βεβαιώνει πὼς ὁ Παλαμᾶς ἔγραψε τὸν πρόλογο στὴν ἔκδοσή τοῦ Σολωμοῦ μὲ τὸν κομρὸ καὶ δόλο σκοπὸ νὰ ὑποτιμᾷσῃ τὴν ἄξια τοῦ Ποιητῆ. Μὴ χειρότερα!

— Φυγώθηκε πῶς καὶ ὁ Σιμόπουλος καὶ συχάσκει καὶ ἀπὸ τὸ Σιμόπουλο κ' ἀπὸ τὴν «Ἐστία» πού ἀγωνίστηκε μὲ πέντε χιλιάδες ἄρθρα νὰ τονε ρίξει ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Στ. Τὸ λάβαμε καὶ σ' εὐχαριστοῦμε. — κ. Ν. Φρ. Πολὺ καλὸ. Θὰ δημοσιευτεῖ ἀργότερα. Στείλε μὰς καὶ ἄλλα. κ. Α. Ν. Βρ. Λάβηκε τὴ συντρομὴ τοῦ 908 καὶ σ' εὐχαριστοῦμε. Γι' αὐτὸ πού μὰς προτείνεις, θὰ γράψουμε ἀργότερα.